

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om
immunitet i vissa fall för personer som deltar i rättegång och
förundersökning**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

Immuniteten för personer som från utlandet kommer till Finland för rättegång eller förundersökning föreslås bli enhetligt reglerad genom lag. Till sitt centrala innehåll motsvarar lagen de internationella avtalen om immunitet för den som frivilligt kommit till ett land i sådant syfte. En sådan person får således inte åtalas, häktas eller straffas och hans frihet får inte heller på annat sätt begränsas på grund av ett brott som inträffat eller på grund av hans

övriga beteende före avresan från den stat från vilken han kallats. Han får inte heller utlämnas till tredje stat på grund av ett sådant brott.

Denna proposition står i samband med regeringens proposition med förslag till lagstiftning om internationell rättshjälp i brottmål och det är meningen att den föreslagna lagen skall träda i kraft samtidigt som de lagar som föreslås däri.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Propositionens samhälleliga betydelse

Utredningen i samband med rättegångar och förundersökning kan ofta kräva att ett vittne, en sakkunnig eller en part personligen är närvarande då saken behandlas. Personer som vistas utomlands kan endast i undantagsfall förpliktas att komma till Finland för behandlingen av ett mål eller ärende deras deltagande bygger på frivillighet. Om en finsk myndighet anser att någon måste höras personligen kan han kallas in i enlighet med de internationella avtalen om rättshjälp. Avtalen omfattar regeln att den som frivilligt anlät till ett annat land med anledning av ett visst mål eller ärende inte får åtalas, häktas, straffas eller på annat sätt berövas friheten och inte heller överlämnas till tredje stat på grund av ett brott som har begåtts före hans avfärd från den stat som mottagit begäran. Avsikten med denna immunitet är att förmå de berörda personerna att frivilligt resa från ett land till ett annat. Om

immuniteten inte kan garanteras, blir följden eventuellt att de inte kommer till Finland och att viktig tilläggsutredning inte kan fås. Det är således förenligt med Finlands intressen att immuniteten garanteras.

Det finns flera internationella avtal om immunitet. Här kan nämnas den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål (FördrS 30/81) och konventionen om internationell rättshjälp (FördrS 47/88). Bestämmelser om immunitet finns också i FN:s konvention mot olaglig hantering av narkotika och psykotropa ämnen, som Finland har för avsikt att ratificera i en snar framtid.

Syftet med propositionen är att på ett enhetligt sätt reglera sådana personers immunitet som från utlandet kommer till Finland för rättegång och förundersökning.

2. Nuläge och reformbehov

2.1. Gällande lagstiftning

Stadganden om immunitet för personer som

från utlandet kommer till Finland för att delta i rättegångar finns för närvarande i strafflagen, vissa andra lagar och i internationella avtal som Finland ingått. Dessa stadganden gäller endast egentliga rättegångar.

Om immunitet för personer som från en främmande stat frivilligt inställer sig vid en finsk domstol stadgas i 1 kap. 11 § strafflagen. Ursprungligen bestod paragrafen endast av dess nuvarande 1 mom. som gäller *vittnes immunitet i brottmål*. Enligt stadgandet får den som är vittne i ett brottmål och som efter kallelse av en myndighet frivilligt inställt sig från utlandet inte åtalas eller häktas för tidigare förbrytelse eller på grund av äldre dom eller med anledning av delaktighet i det brott under vars domstolsbehandling han är vittne. Immuniteten fortgår så länge han av laglig orsak är förhindrad att avresa från Finland.

År 1975 fogades till paragrafen ett 2 mom. i vilket stadgas att på den som är vittne i brottmål skall tillämpas lagen om skyldighet att i vissa fall inställa sig vid domstol i annat nordiskt land (349/75), om han har kallats att höras med stöd av denna lag.

I strafflagen 1 kap. 11 § 3 mom. stadgas om straffrättslig immunitet för den som efter kallelse av en finsk myndighet från ett annat land har inställt sig vid domstol som *svarande i brottmål*. En sådan person får inte åtalas eller straffas för något annat före inresan förövat brott än det som kallelsen avser och han får inte heller utlämnas till tredje stat. Immuniteten upphör 15 dagar efter att utresa obehindrat kunnat ske. Svaranden kan också inför domstol avstå från sin immunitet.

Momentet tillkom i samband med lagen om inkallande av svarande i brottmål till domstol i annat nordiskt land (601/76). Stadgandet har emellertid inte begränsats till att gälla endast svarande som anlant från andra nordiska länder, utan immuniteten sträcker sig också till svarande som på kallelse av en myndighet frivilligt har kommit från övriga länder.

Paragrafens 4 mom. tillkom 1988 sedan Finland anslutit sig till konventionen om internationell rättshjälp. Genom detta lagrum utsträcktes immuniteten till *vittnen och sakkunniga i tvistemål och ansökningsärenden*. Momentet stadgar att den som på kallelse av en finsk myndighet eller med uttryckligt tillstånd av en finsk myndighet har kommit från en annan stat för att här vittna eller vara sakkunnig i ett tvistemål eller ansökningsärende inte får åtalas

eller häktas i Finland och att hans personliga frihet inte heller på annat sätt får begränsas på grund av ett brott som han begått eller en dom som givits innan han anlände hit. Immuniteten inträder sju dagar före den dag då vittnes- eller sakkunnigförhöret skall hållas, och upphör efter det personen i fråga i femton dagar i följd har haft möjlighet att avlägsna sig från landet, räknat från den dag då han underrättades om att hans närvaro inte längre är nödvändig.

Också detta moment är till sin karaktär ett allmänt stadgande och gäller inte enbart personer som anländer från stater vilka anslutit sig till konventionen. I sådana fall då ett vittne eller en sakkunnig har kallats in med stöd av lagen om skyldighet att i vissa fall inställa sig vid domstol i annat nordiskt land, skall emellertid den lagen tillämpas.

Lagen om skyldighet att i vissa fall inställa sig vid domstol i annat nordiskt land gäller vittnen, målsägande i brottmål samt parter i mål som rör vårdnaden om barn eller faderskap. Enligt 6 § får en sådan person inte åtalas, straffas eller utlämnas till någon annan stat än den som han kommer ifrån, på grund av ett brott som har förövats före inresan. Vederbörande kan inför domstol samtycka till en sådan åtgärd. Immuniteten upphör femton dagar efter att han obehindrat har kunnat lämna landet.

Den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål, som Finland anslöt sig till år 1980, innehåller vissa bestämmelser om immunitet. Enligt artikel 12 får den som är vittne eller sakkunnig i ett brottmål inte åtalas, häktas eller hans personliga frihet på annat sätt begränsas med anledning av ett brott som har begåtts före hans avresa från den stats territorium som mottagit begäran och inte heller med anledning av en dom som givits för ett sådant brott. Svarande i brottmål åtnjuter samma immunitet, om brottet inte nämns i stämningen. Immuniteten upphör femton dagar efter att personen i fråga inte längre anses behöva närvara och han har haft möjlighet att lämna landet. Om han efter att ha lämnat landet återvänder till den stats territorium som framställt begäran, åtnjuter han inte längre immunitet.

Också bilaterala rättshjälpsavtal är specialregleringar som åsidosätter 1 kap. 11 § 4 mom. strafflagen. Överenskommelsen mellan Finland och Sovjetunionen om rättsskydd och rättshjälp i mål och ärenden av civil- och familje-

rättslig natur samt i brottmål (FördrS 48/80) som gäller i förhållande till Ryssland och som tills vidare tillämpas också i förhållande till Estland, reglerar den straffrättsliga ställningen för den som är föremål för en begäran om rättshjälp. Ett vittne, en sakkunnig, en målsägande, en svarande eller en åtalad som efter kallelse eller stämning frivilligt har kommit till Finland får inte åtalas, häktas eller straffas med anledning av en gärning eller försummelse som har begåtts före hans ankomst. Han får inte heller underkastas andra tvångsåtgärder på denna grund. Immuniteten utsträcker sig inte till det brott som har föranlett begäran om rättshjälp. Immuniteten upphör femton dagar efter att personen i fråga har underrättats om att hans närvaro inte längre är nödvändig.

Finland har ingått bilaterala överenskommelser om rättshjälp också med Polen (FördrS 68/81) och Ungern (FördrS 40/82). Också dessa överenskommelser innehåller bestämmelser som i stort sett överensstämmer med vad som i överenskommelsen med Sovjetunionen bestäms om den straffrättsliga ställningen för den som deltar i en rättegång.

2.2. Reformbehov och de viktigaste förslagen

De ändringar som i olika skeden gjorts i 1 kap. 11 § strafflagen har lett till att paragrafen blir relativt omfattande och ger rum för olika tolkningar och är därmed även svår att tillämpa. De vid olika tidpunkter tillkomna ändringarna är såtillvida oenhetliga att de i vissa fall leder till bristande likställdhet mellan vissa kategorier av personer. Också immunitetens innebörd och utsträckning i tiden kan variera omotiverat. Tillämpningen försvåras vidare av att ytterligare stadganden om immunitet finns i andra lagar och internationella avtal.

Den gällande lagstiftningen är bristfällig såtillvida att det inte finns några stadganden om immunitet för personer som frivilligt deltar i förundersökning av brott. Enligt artikel 7.18 i Förenta Nationernas konvention mot olaglig hantering av narkotika och psykotropa ämnen, som ingicks i Wien år 1988, skall personer som deltar i förundersökning emellertid ges samma immunitet som personer som deltar i rättegångar. För att konventionen skall kunna ratificeras förutsätts därför att immuniteten utvidgas till att gälla också personer som deltar i förundersökning.

Det är skäl att stifta en särskild lag om

immunitet, eftersom de föreslagna stadgandena är alltför detaljerade för att tas in i strafflagens 1 kap. och de inte heller till sin karaktär direkt har samband med kapitlets övriga stadganden. Dessutom finns de övriga stadgandena om saken utanför strafflagen. Det föreslås därför att det stiftas en lag om immunitet i vissa fall för personer som deltar i rättegång och förundersökning.

Den föreslagna lagen gäller immunitet i samband med rättegång och förundersökning. I den sammanslås och samordnas skyddsstadgandena rörande olika personkategorier till en mera systematisk helhet än tidigare. Lagen innebär att immuniteten utvidgas till persongrupper för vilka den gällande lagen inte stadgar om immunitet samt att åtgärder som begränsar friheten förbjuds i större utsträckning än för närvarande. En motivering för att utvidga immuniteten är att det ligger i Finlands intresse att få vittnen och parter att komma hit från utlandet. Myndigheterna kan i varje enskilt fall överväga om någon kallelse behövs. Om det inte är önskvärt att en viss person beviljas immunitet, kan han lämnas utan kallelse till Finland.

Lagen föreslås till sin karaktär vara en allmän lag som tillämpas på alla förekommande fall. Har emellertid genom lag stadgats eller med någon annan stat avtalats om mera omfattande immunitet än enligt denna lag, gäller vad som särskilt stadgas eller avtalas. De ovan relaterade särskilda lagarna och fördragen med sina olika bestämmelser om immunitet förblir således i kraft.

3. Beredningen av propositionen

Den projektorganisation som justitieministeriet tillsatt för att bereda en totalrevidering av strafflagen gav år 1991 sitt förslag om tillämpningsområdet för finsk straffrätt (Justitieministeriets lagberedningsavdelnings publikation 2/1991). Däri föreslås bl.a. att det stiftas en lag om immunitet i vissa fall för personer som deltar i rättegångar. Förslaget sändes på remiss till 38 myndigheter och organisationer. Endast två detaljer av detta lagförslag berördes i utlåtandena.

Propositionen har beretts vid justitieministeriet på basis av projektorganisationens förslag och utlåtandena. Den största ändringen jämfört med projektorganisationens förslag är att

lagen föreslås gälla inte bara personer som kommit till Finland för rättegångar utan också personer som har kommit till Finland för att delta i förundersökning.

4. Propositionens organisatoriska och ekonomiska verkningar

Propositionen förutsätter inte att nya tjänster inrättas och den har inte heller i övrigt några organisatoriska eller ekonomiska verkningar.

5. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

Propositionen ansluter sig till regeringens proposition med förslag till lagstiftning om internationell rättshjälp i brottmål och avsikten är att den skall behandlas i samband med den. Båda propositionerna ansluter sig till Förenta Nationernas konvention mot olaglig hantering av narkotika och psykotropa ämnen. Ratificeringen av konventionen förutsätter stiftande av den lag som ingår i denna proposition.

DETALJMOTIVERING

1. Lag om immunitet i vissa fall för personer som deltar i rättegångar och förundersökning

1 §. Paragrafens 1 mom. stadgar om immunitet för vittnen och sakkunniga. Lagrummet gäller rättegångar och förundersökning överhuvudtaget. Särskilda regleringar föreslås t.ex. inte om brott- och tvistemål, såsom i den gällande lagen.

Om vittnens och sakkunnigas ställning stadgas för närvarande i 1 kap. 11 § 1, 2 och 4 mom. strafflagen. I fråga om vittnen och sakkunniga i tvistemål och ansökningsärenden motsvarar stadgandet gällande 1 kap. 11 § 4 mom. strafflagen. I fråga om vittnen i brottmål innebär stadgandet att immuniteten utvidgas och regleras noggrannare än förr. När det gäller sakkunniga i brottmål föreslås lagrummet också vara ett nytt allmänt stadgande. Sakkunnigas ställning regleras för närvarande enbart genom den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål samt genom de bilaterala överenskommelserna om rättsskydd och rättshjälp. Immuniteten skall utvidgas så att den också omfattar vittnen och sakkunniga i ärenden som behandlas i förvaltningsprocessuell ordning.

Den gällande lagen stadgar inte om immunitet för vittnen och sakkunniga som hörs i samband med förundersökning. Det föreslagna stadgandet innebär således att immuniteten för dessa kategorier utsträcks att gälla också i samband med förundersökning. Därmed upp-

fylls de krav som ställs i Wienkonventionen mot narkotika.

Det föreslagna 1 mom. är till sin karaktär ett allmänt stadgande och gäller personer från alla stater. En förutsättning för tillämpningen av stadgandet är således inte att vittnet eller den sakkunnige kommer från en stat som har anslutit sig till de ovan nämnda internationella rättshjälpskonventionerna. Om emellertid ett specialstadgande eller ett internationellt avtal ger mera omfattande immunitet, skall i enlighet med förslaget till 5 § iakttas vad som särskilt stadgas eller avtalas.

Immuniteten innebär att ett vittne eller en sakkunnig inte får åtalas, häktas eller straffas och att hans frihet inte heller får begränsas på något annat sätt på grund av ett brott som han begått eller hans beteende i övrigt före avresan från den stat från vilken han kallats. Han får inte heller utlämnas till tredje stat med anledning av ett sådant brott. Begreppen åtal, häktning och straff torde inte ge rum för tolkning. Annan begränsning av friheten är framför allt tvångsmedel som riktar sig mot friheten, dvs. gripande, hämtning, anhållande och reseförbud. Immuniteten föreslås bli utvidgad så att friheten inte får begränsas heller på grund av något annat beteende än sådant som kan anses vara brottsligt. T.ex. administrativt frihetsberövande tillåts således inte enligt förslaget. Också hot om sådant frihetsberövande kan i vissa fall avhålla ett vittne eller en sakkunnig från att komma till Finland. Enligt förslaget förbjuds också utlämning på någon

förvaltningsrättslig grund. Om sådan utlämning stadgas i lagen om utlämning till Danmark, Island, Norge eller Sverige för verkställighet av beslut om vård eller behandling (761/70). Förslaget innebär inte heller någon ändring av det gällande förbudet mot häktning med stöd av en tidigare dom.

Immuniteten inskränks till gärningar som har begåtts innan vittnet eller den sakkunnige har avrest från den andra staten till Finland. Stadgandet motsvarar den praxis som i allmänhet iakttas i internationella avtal. Enligt gällande 1 kap. 11 § 1 mom. strafflagen, som gäller vittnen i brottmål, är det förbjudet att särskilt åtala eller häkta ett vittne för hans delaktighet i ett brott som är föremål för rannsaking. Det uttryck som används i det föreslagna stadgandet inbegriper sådan delaktighet.

En förutsättning för immuniteten är enligt förslaget att vittnet eller den sakkunnige har kommit till Finland på kallelse av en finsk myndighet eller med uttryckligt samtycke av en finsk myndighet. Stadganden om inkallande av vittnen och sakkunniga till rättegångar finns i rättegångsbalken. Enligt dess 17 kap. 26 a § skall vittneskallelse utom landet utfärdas av härads hövdingen eller rådstuvurättens ordförande. Ett vittne kan inställa sig i domstolen också på kallelse av en part eller målsägande. Vittnet åtnjuter härvid immunitet t.ex. i det fall att domstolen har ålagt en part att inkalla vittnet.

En sakkunnig får immunitet när domstolen har förordnat honom till sakkunnig. Om en sakkunnig handlar på uppdrag av en part skall på honom enligt 17 kap. 55 § rättegångsbalken tillämpas vad som stadgas om vittne. Han åtnjuter således immunitet i det fall att domstolen har kallat in honom eller samtyckt till att han uppträder.

Det förfarande som skall iaktas när en person som vistas utomlands kallas in för att höras vid förundersökning regleras i den lag om internationell rättshjälp i brottmål som föreslås i den proposition som nämns i den allmänna motiveringen.

Enligt 2 mom. utsträcks immuniteten till att gälla målsägande i brottmål och andra parter som på förordnande av en finsk domstol eller på kallelse av en förundersökningsmyndighet kommer till Finland från en annan stat för att höras personligen. Enligt 12 kap. 7 § rättegångsbalken kan part i tvistemål och

målsägande i brottmål förpliktas att infinna sig personligen inför rätta, om det anses nödvändigt för utredningen av målet.

Det föreslagna momentet är ett nytt allmänt stadgande om målsägande och parter. Om immunitet för parter stadgas för närvarande i lagen om skyldighet att i vissa fall inställa sig vid domstol i annat nordiskt land samt i de bilaterala överenskommelserna om rättshjälp. När det gäller rättshjälp mellan de nordiska länderna har immuniteten för parter i tvistemål utsträckts till att gälla endast vårdnaden om barn och faderskap.

I undantagsfall kan det uppkomma situationer där det föreligger behov att garantera immunitet också för andra personer som deltar i rättegångar eller förundersökning än de som nämns ovan. I slutet av momentet nämns därför att immunitet beviljas också andra som bidrar till sakens utredning. Om domstolen vill höra t.ex. ett ögonvittne som inte har fyllt 15 år kan en förutsättning för hans kommande till Finland vara att hans föräldrar får följa med. Föräldrarna kan i ett sådant fall få immunitet på grund av myndigheternas kallelse eller samtycke.

Det förekommer att en person som kommit från ett annat land anser det vara förenligt med sin egen fördel att immunitet inte tillämpas på honom. I gällande 1 kap. 11 § 3 mom. strafflagen och i lagen om skyldighet att i vissa fall inställa sig vid domstol i annat nordiskt land stadgas särskilt att en part inför domstol kan samtycka till åtgärder som kränker hans immunitet. Motsvarande stadgande har inte tagits in i den föreslagna paragrafen, eftersom det också utan något uttryckligt stadgande torde vara klart att en part frivilligt kan avstå från immuniteten.

2 §. Paragrafen stadgar om immunitet för personer som kommer till Finland från en annan stat för att svara i brottmål och för att vid förundersökning höras såsom misstänkta för brott. Om immunitet för svarande i brottmål stadgas för närvarande i 1 kap. 11 § 3 mom. strafflagen. Enligt lagrummet är det förbjudet att åtala och straffa en sådan person. Liksom i förslaget till 1 § utsträckts immuniteten till att gälla alla former av frihetsbegränsning.

Immuniteten för svarande i brottmål och för personer som kallas in för att höras såsom misstänkta utsträcks naturligtvis inte till det brott som kallelsen avser. Enligt förslaget är

det förbjudet att t.ex. väcka åtal för något annat brott än det som nämns i kallelsen. Det är förenligt med immunitetens grundtanke att den som samtycker till att komma till Finland såsom svarande vet vilket brott som skall behandlas.

En förutsättning för tillämpning av det föreslagna stadgandet är att svaranden frivilligt har kommit till landet från en annan stat, på kallelse av en finsk myndighet. Stadgandet gäller således inte personer som utlämnas för brott. På dem tillämpas lagstiftningen och de internationella avtalen om utlämning. Om straffrättslig immunitet för personer som utlämnats för brott stadgas i lagen om utlämning för brott (456/70), i lagen om utlämning för brott Finland och de övriga nordiska länderna emellan (270/60) samt i internationella avtal. Finland har anslutit sig till den europeiska konventionen om utlämning för brott (FördrS 32—33/71) och ingått ett flertal bilaterala överenskommelser om utlämning. I utlämningsbeslut kan dessutom uppställas villkor om straffrättslig immunitet.

Paragrafen har utformats med beaktande av lagen om inkallande av svarande i brottmål till domstol i annat nordiskt land. Liksom gällande 1 kap. 11 § 3 mom. strafflagen har också den föreslagna paragrafen givits en allmän utformning.

Också den som är svarande eller misstänkt kan avstå från sin immunitet.

3 §. Den föreslagna paragrafen stadgar att den som frivilligt inställt sig i ett mål eller ärende inte utan sitt samtycke får höras i någon annan sak än den som anges i kallelsen. T.ex. den som inställt sig för att vittna i en sak får inte förpliktas att vittna i någon annan sak. Motsvarande stadgande finns inte i den gällande lagen. Denna s.k. specialitetsprincip omfattas bl.a. i Förenta Nationernas modellavtal om internationell rättshjälp.

Stadgandet gäller alla de personer som avses i 1 och 2 §§, oberoende av deras ställning vid rättegången eller förundersökningen. Om t.ex. en part i ett tvistemål har kallats in för att höras personligen, får han inte utan sitt samtycke samtidigt höras såsom vittne i ett brottmål. Han skall särskilt kallas hit för brottmålet eller också skall bevisningen skaffas genom internationell rättshjälp. Han kan förhöras om hela det tvistemål som nämns i kallelsen.

I kallelsen till ett vittne eller en sakkunnig som vistas utomlands kan det närmare anges

vilka omständigheter han skall höras om. Vittnet eller den sakkunnige kan således på basis av kallelsen avgöra om han vill resa till Finland för att bli hörd. För att vittnet eller den sakkunnige skall kunna lita på att han inte blir hörd om något som faller utanför det som anges i kallelsen, har i paragrafen tagits in ett särskilt stadgande om att den som kallats in med en på detta sätt preciserad kallelse inte utan sitt samtycke får höras om något annat.

Också utan något uttryckligt stadgande är det klart att en sakkunnig inte utan sitt samtycke får höras som vittne och att ett vittne inte utan sitt samtycke får höras som sakkunnig.

4 §. I lagrummet stadgas om immunitetens upphörande. Den nya regleringen innebär att immuniteten i vissa fall förlängs.

Immuniteten inträder när personen i fråga anländer till Finland. I konventionen om internationell rättshjälp och i gällande 1 kap. 11 § 4 mom. strafflagen stadgas såsom ett undantag att immuniteten inträder sju dagar före behandlingsdagen. Motsvarande bestämmelse finns inte i annan lagstiftning eller i andra internationella avtal. En sådan bestämmelse behövs inte i Finlands interna lagstiftning eftersom myndigheterna i praktiken kan se till att kallelsen inte utfärdas alltför tidigt.

Immuniteten upphör efter att personen i fråga under 15 dagar har haft möjlighet att avlägsna sig från landet, räknat från den dag då han underrättades om att hans närvaro inte längre är nödvändig. Definieringen av när immuniteten upphör är utformad på samma sätt som i gällande 1 kap. 11 § 4 mom. strafflagen. Tidpunkten då immuniteten upphör är densamma som enligt den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål. Liksom enligt gällande lag föreslås immuniteten också fortgå längre än vad som förutsätts i konventionen om internationell rättshjälp. Från folkrättslig synpunkt föreligger inte något hinder för detta.

I internationella avtal brukar det konstateras särskilt att immuniteten inte gäller den som återvänder efter att frivilligt ha lämnat landet. Något sådant stadgande föreslås inte i lagen, eftersom den som återvänder till Finland inte kommer hit på kallelse av en finsk myndighet för att delta i en rättegång eller förundersökning.

5 §. I paragrafen konstateras att om en från en annan stat hitrest persons immunitet enligt

någon annan lag eller ett internationellt avtal är mera omfattande än enligt denna lag, skall denna lag inte tillämpas. En sådan bestämmelse finns t.ex. i lagen om skyldighet att i vissa fall inställa sig vid domstol i annat nordiskt land. Enligt den utsträcks immuniteten till personer som utan kallelse av en domstol inställer sig vid denna för att höras som vittne, målsägande eller part i mål som rör vårdnaden om barn eller faderskap.

Också i internationella avtal finns det bestämmelser som avviker från den föreslagna lagen. T.ex. i konventionen om internationell rättshjälp anges immunitetens varaktighet på ett sätt som avviker från denna lag. I vissa fall kan immuniteten också börja tidigare än vad denna lag stadgar. I sådana fall är konventionen primär i förhållande till lagen. Den föreslagna lagen kommer att vara subsidiär också i förhållande till eventuella framtida avtal som ger mera omfattande skydd.

6 §. Ett sedvanligt ikraftträdelsestadgande finns i 1 mom.

Lagen föreslås upphäva 1 kap. 11 § strafflagen.

2. Ikraftträdande

Lagen avses att träda i kraft samtidigt som lagstiftningen om internationell rättshjälp i brottmål och Wienkonventionen mot narkotika. Ikraftträdelsedagen kan i detta skede inte bestämmas exakt därför att ratificeringen av Wienkonventionen förutsätter att också vissa andra propositioner först skall godkännas av riksdagen. Ikraftträdelsedagen bestäms genom förordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om immunitet i vissa fall för personer som deltar i rättegång och förundersökning

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §

Den som på kallelse av en finsk myndighet eller med uttryckligt samtycke av en finsk myndighet kommer till Finland från en annan stat för att höras som vittne eller sakkunnig vid en rättegång eller vid förundersökning får under den tid som han av denna anledning vistas i Finland inte åtalas, häktas eller straffas och hans frihet får inte heller på något annat sätt begränsas med anledning av ett brott eller något annat beteende som inträffat före avresan från den stat från vilken han kallats. Han får inte heller utlämnas till tredje stat med anledning av ett sådant brott eller sådant annat beteende.

Motsvarande immunitet åtnjuter också den som är målsägande i ett brottmål eller part i något annat ärende eller mål än ett brottmål och som enligt beslut av en finsk domstol eller på kallelse av en finsk förundersökningsmyndighet kommer till Finland från en annan stat för att höras personligen, samt andra som på kallelse av eller med uttryckligt samtycke av en

finsk myndighet kommer till Finland för att på något annat sätt bidra till sakens utredning.

2 §

Den som på kallelse av en finsk myndighet kommer till Finland från en annan stat för att svara inför domstol i ett brottmål eller för att höras vid förundersökning såsom misstänkt för brott får under den tid som han med anledning av kallelsen vistas i Finland inte åtalas, häktas eller straffas och hans frihet får inte heller på något annat sätt begränsas med anledning av ett brott eller något annat beteende som inträffat före avresan från den stat från vilken han kallats, om brottet eller beteendet inte nämns i kallelsen. Han får inte heller utlämnas till tredje stat med anledning av ett sådant brott eller sådant annat beteende.

3 §

Den som avses i 1 eller 2 § får inte utan sitt samtycke höras i något annat mål eller ärende än det som nämns i kallelsen. Om ett vittne

eller en sakkunnig i kallelsen har underrättats om vad han skall höras om, får han inte utan sitt samtycke höras om något annat.

4 §

Immuniteten upphör efter att den som avses i 1 eller 2 § i femton dagar har haft möjlighet att avlägsna sig från landet, räknat från den dag då han underrättades om att hans närvaro inte längre är nödvändig.

5 §

Om en hitrest persons immunitet enligt nå-

gon annan lag eller ett avtal med en främmande stat är mera omfattande än enligt denna lag, gäller vad som särskilt stadgas eller avtalas.

6 §

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning.

Genom denna lag upphävs 1 kap. 11 § strafflagen, sådant detta lagrum lyder ändrat genom lagar av den 20 juni 1963, den 23 oktober 1975, den 9 juli 1976 och den 22 april 1988 (320/63, 350/75, 602/76 och 738/88).

Helsingfors den 14 maj 1993

Republikens President

MAUNO KOIVISTO

Justitieminister *Hannele Pokka*